HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי כו' מביאו בשבת מגולה. ומ"ת ויביאו התינוק אגל כלי דהשתא ליכא איסור שבת כלל דהתי נושא את עצמו וי"ל דקטן צריך לאמו הוא ואחר המילה היה צריך להחזירו לאמו ואז הוי כפות (ט) לפי שהוא חולה כדאמרינן ביומא (דף סו:) אפי' תימא ר' נתן חולה שאני וגם אמו שהיא מסוכנת לא תוכל לבא אגל התינוק ועוד י"ל כיון דיותר בקל יביא הכלי משיביא התינוק שרי ר"א כדי למהר המצוה כדמוכח בגמרא דאמר פעם אחת שכחו ולא הביאו איזמל מע"ש והביאו בשבת אגל בגלגו שהביאו דרך חצרות וגגות וקרפיפות והיו יכולין להביא דרך רה"ר אגמא דשרי ר"א דרך רה"ר דהוי דאורייתא (ג) כדי למהר המצוה אע"פ שיכול לעשות [בענין] דליכא אגא איסורא דרבנן:

ששאנכי. במדרש (שוחר טוב) למנצח על השמינית כתיב המדרש על המילה שהיא בשמיני וכן אמרי' (ד) (פר"א פ' כ"ט) ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק ביום ה"ג מל את יצחק דהיינו ביום השמיני דמילה כמנין ה"ג. ר"ת: **אמר ליה כנפי יונה.** הרי שלא מסר עצמו לומר תפילין הן. רבינו שמואל: שלא

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מע"ש מביאו בשבת מגולה ובסכנה מכסהו ע"פ עדים ועוד אמר [ו]ר"א כורתים עצים לעשות פחמין לעשות [ז](כלי) ברזל [ח]כלל אמר ר"ע [ט]כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה את השבת [י](ומילה) שאי אפשר לעשותה מע"ש דוחה את השבת: **גמ'** איבעיא להו טעמא דר"א משום חבובי מצוה או דילמא משום חשדא למאי נפקא מינה לאתויי מכוסה ע"פ עדים אי אמרת משום חבובי מצוה מגולה אין מכוסה לא אלא אי אמרת משום חשדא אפי' מכוסה שפיר דמי מאי איתמר א"ר לוי לא אמרה ר"א אלא לחבובי מצוה תניא נמי הכי מביאו מגולה ואין מביאו מכוסה דברי ר"א אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דקתני ובשעת הסכנה מכסהו ע"פ עדים בסכנה אין שלא בסכנה לא שמע מינה משום חבובי מצוה שמע מינה תניא אידך מביאו מגולה ואין מביאו מכוסה דברי ר"א ר' יהודה אומר משום ר"א נוהגין היו בשעת הסכנה שהיו מביאין מכוסה ע"פ עדים איבעיא להו עדים דקאמר איהו וחד או דילמא הוא ותרי ת"ש ובסכנה מכסהו ע"פ עדים אי אמרת [כ]בשלמא הוא ותרי שפיר אלא אי אמרת הוא וחד מאי עדים שראוים להעיד במקום אחר: ועוד אמר ר"א: [ל]ת"ר במקומו של ר"א היו כורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל בשבת במקומו של ר' יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב לוי איקלע לבי יוסף רישבא קריבו ליה רישא [מ]דטוותא בחלבא לא אכל כי אתא לקמיה דרבי א"ל אמאי לא תשמתינהו א"ל אתריה דר' יהודה בן בתירה הוה ואמינא דילמא דרש להו כר' יוסי הגלילי [נ]דתנן ר' יוסי הגלילי אומר נאמר [1]לא תאכלו כל נבלה ונאמר [1]לא תבשל גדי בחלב אמו את שאסור משום נבלה אסור לבשל בחלב עוף שאסור משום נבלה יכול יהא אסור לבשל בחלב ת"ל בחלב אמו יצא עוף שאין לו חלב אם א"ר יצחק עיר אחת היתה בא"י שהיו עושין כר"א והיו מתים בזמנן ולא עוד אלא שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזרה על ישראל על המילה ועל אותה העיר לא גזרה. תניא רשב"ג אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב [2]שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב [3]עדיין עושין אותה בשמחה וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה [4]כגון עריות דכתיב [3]וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו [פ]על עסקי משפחותיו עדיין עושין אותה בקטטה דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא תניא ר"ש בן אלעזר אומר כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליהם למיתה בשעת גזרת המלכות [צ]כגון עבודת כוכבים ומילה עדיין היא מוחזקת בידם וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה למיתה בשעת גזרת המלכות [ק]כגון תפילין עדיין היא מרופה בידם [ר]דא"ר ינאי תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים מאי היא אמר אביי שלא יפיח בהם רבא אמר שלא יישן בהם ואמאי קרו ליה אלישע בעל כנפים שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזרה [ש]על ישראל שכל המניח תפילין על ראשו יקרו את מוחו והיה אלישע מניח תפילין ויצא לשוק וראהו קסדור אחד רץ מלפניו ורץ אחריו כיון שהגיע אצלו נטלן מראשו ואחזן בידו א"ל מה בידך אמר לו כנפי יונה פשט את ידו ונמצאו בה כנפי יונה לפיכך היו קוראין אותו בעל כנפים [ת]מאי שנא כנפי יונה דא"ל ולא א"ל שאר עופות משום דדמיא כנסת ישראל ליונה שנאמר [4]כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ מה יונה זו כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן: א"ר אבא בר רב אדא א"ר יצחק דרך פעם אחת שכחו ולא הביאו איזמל מערב שבת והביאוהו בשבת [דרך גגות ודרך חצירות] שלא

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי כו'. איזמל למול את התינוק. וקאי אמתניתין דפרקין דלעיל [ו] דסליק מייה וכל צרכי מילה עושין בשבת: **מגולה.** בפני הכל ובגמרא מפרש אמאי מצריך ליה לגלוייה: **ובסכנה.** שגזרו אדמאים [מ] על המילה: **מכסהו ע"פ עדים.** שיעידו שאיזמל של מצוה הוא מביא ולא יחשדוהו: **אלא אמר ר"ע.** נחלק על ר"א במכשירי מצוה [נ] שאין דוחין הואיל ואפשר לעשותן מע"ש: [ס]**ואי אפשר לעשות מע"ש.** כגון] מילה עצמה שא"א לה לעשות דזמנה ביום השמיני דוחה שבת: **גמ' טעמא דר"א.** דאמר מגולה אין מכוסה לא: **משום חיבוב מצוה.** להודיע שחביבה מצוה עליו שמחלל שבת עליה: **משום חשדא.** שלא יחשדוהו שהוא נושא שאר חפציו. וסיפא דמתני' דקתני ובסכנה מכסהו ע"פ עדים ולאי משום חשדא הוא אגא ריש"א מיבעיא לן דוקא מגולה קאמר אבל מכוסה ע"פ עדים שלא בשעת הסכנה לא ומשום חיבוב מצוה או לאו דוקא מגולה דטעמיה משום חשדא וה"ה למכוסה על פי עדים: **אי אמרת בשלמא הוא ותרי שפיר.** היינו דמיקרו עדים אגא הוא וחד מי מיקרי עדים אינו לגביה נפשיה מי מיקרי עד: ומשני **שראוים להעיד במקום אחר.** לעולם הכא עדות לא שייכא דלאפוקי מחשדא בעלמא הוא ואין כאן לא דיני ממונות ולא דיני נפשות שיהו שנים [פ] ומאי קרו להו עדים דאיכא גילוי מילתא ע"י השני ושנים קרו עדים בעדות אחריתי שאינו נוגע בה: **לעשות ברזל.** לאיזמל של מילה: **היו אוכלין בשר עוף בחלב.** כדלקמן: **רישבא.** לייד עופות: **נאמר לא תאכלו כל נבלה ונאמר.** באותו פסוק עצמו לא תבשל גדי משמע כל האסור משום נבלה נוהג בו איסור בשר בחלב: **שש אנכי על אמרתך.** אמירה יחידה שקדמה לשאר אמירות והיא מילה שישראל עושין וששים עליה דכל שאר מצות אינן מוכיחות כל שעה כגון תפילין ומזוזה ולילית דאינן כשהוא בשדה וערום בבית המרחץ אבל זו מעיד עליהם לעולם כדאמרינן במנחות (דף מג:) בדוד שראה עצמו בבית המרחץ ונצטער אמר אוי לי שאני ערום מכל מצות כיון [ע] שנתכל במילה נתישבה דעתו: **בשמחה.** שעושין משתה: **על עסקי משפחותיו.** שנאסר להם קרובות: **מרופה.** רפיא: **דא"ר ינאי תפילין צריכות גוף נקי.** שלא יפיח. אלמא לא זהירי בהו ושמעינן מינה דלא מסרו עליה אלא אלישע לבדו: **יקרו.** פוריי"ר בלע"ז לשון יקרות עורבי נחל (משלי ל) ולשון תנקר לא נעלה (במדבר טז): **את מוחו.** שבגד תפילין: **קסדור.** ממונה: **מגינות** [פ] **עליהן.** אינה נלחמת בחרטומה אגא בכנפיה: דרך

א מיי' פ"ב מהלכות מילה הלכה ו סמנ עשין כח טוש"ע א"ח סי' שלא סעיף ו וטוש"ע י"ד סימן רסו סעיף ה:

ב טוש"ע י"ד סימן רסה סעיף יב:

ג מיי' פכ"ב מהלכות איסורי ביאה הל' יח סמנ לאוין קכד:

לעזי רש"י

פוריי"ר. לחפור.

מוסף רש"י

כורתים עצים לעשות פחמין. לבו ביום כדי לעשות ברזל. איזמל של מילה, דקפדר ר"א מכשירי מצוה דוחין שבת כמצוה עצמה (רמות יד. מולין קכו.), ואם אין לו איזמל למולו כורתין עצים לעשות פחמין ועושין איזמל (חולין שם). שלא יפיח בהם. שיהא להעמיד עצמו בשעת הרוח (לעיל מט.). שלא ישן בהם. שמא יפיח או ירפה קרי, אבל אם יטול להזהר שלא ישן בהן, כל הגופים נקיים בהפחה שיהיו להעמיד עצמן (שם). יקרו את מוחו. שהוא מתח התפילין, לשון נקור עינים (שם). קסדור. מגיסטר"ל שהוא ממונה על כך (שם). כנפי יונה. כדמפרש לקמיה מפני שהם מגות והם מגינים ליגאל והוא להם כנפים ליונה שהיא נמצאת ליונה והמגות ככנפים (שם). כנפיה מגינות עליה. מן הגנה ומכל עוף ולהם הבא עליה היא נלחמת ומכה בראש בפה, מה שאין כן בשאר עופות (שם וכנ"י ז ברכות נג:).

רבינו חננאל (המשך)

הני עדים שנים אחרים דולתי המביאו, או דלמא הוא ואחר, ולא איפשטא בהדיא. לוי איקלע לבי יוסף רישבא קריבו ליה רישא דטווסא בחלבא לא אכל. כי אתא לקמיה דר"א"ל מ"ט לא שמתינהו. א"ל אתרא דר' יהודה בן בתירא, ואמרינן דלמא דרש להו כרבי יוסי הגלילי דסבר יצא עוף שאין לו חלב אם. א"ר יצחק עיר אחת היתה בא"י שהיו עושין כר' אליעזר והיו מיתיה מתין בזמנן, ולא עוד אלא שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל על המילה ועל אותה העיר לא גזרה. ג)כל השבח ואין הלכה כר"א, ולא כר' יוסי הגלילי שמתיר בשר עוף בחלב. ולא כרבי ינאי שאמר תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים. ומפרשי רבנן כי לא אמר רבי ינאי אלא בשעת השמד, וסמיך דהוא עריק ועבדי ליה נס. אמר ראבין בר רב אדא א"ר יצחק פעם אחת שכחו ולא הביאו איזמל מע"ש והביאוהו בשבת

ג) נראה דל"ל לאחר כל הסמנ הזה מ"מ אין הלכה כר"א וכו'.

עין משפט נר מצוה

ו) [מכר לקמן קט:, ובעירובין קב: קג:], ג) ס"א ל"ג, ג) סמ"ק סו. סט: יבמות יד. מנחות עב. לו., ד) ס"א ל"ג, ה) יבמות יד. מולין קכו. ע"ש, ו) [ל"ל דטוויסא עיין בערוך פירושין], ז) מולין קיג., ח) יומא עה., ט) [בס"א: השמד], י) לעיל מט., כ) [בכתות נג: לעיל מט. וש"נ], ל) [קכח:], מ) בס"א: גוים, נ) בס"א: מילה, ס) ס"ב, ע) [ל"ל שמכר], פ) [ל"ל עליהן],

תורה אור השלם

1 לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה ליי אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו: דברים יד כא

2 ששׂ אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב: תהלים קיט קסב

3 וישמע משה את העם בכה למשפחתיו איש לפתח אהלו ויחר אף יי מאד ובעיני משה רע: במדבר יא י

4 אם תשכבון בין שפתים כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ: תהלים סח יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומשני וכו' ואמאי קרי להו: (ב) תוס' ד"ה ר' אליעזר וכו' ואז"ת הוי' כתוב כפות. נ"ב עיין בפרק המקנא דף לד ע"ב: (ג) בא"ד כדי למהר המצוה. נ"ב עיין בסוף עירובין דף קג ע"ב בתוספות ד"ה מה לי: (ד) ד"ה שש וכו' וכן אמרי' במדרש ויעש אבנהם:

גליון הש"ס

גמ' בשלמא הוא ותרי. עיין תוספות הרמב"ם פ"א מ"ב סי' פ"ט: תוס' ד"ה רבי אליעזר וכו' וא"ת ויביאו התינוק. עיין לעיל דף לד ע"א תוספות ד"ה אבל אדם: בא"ד כדי למהר המצוה. עיין עירובין דף קג ע"ב תוס' ד"ה מה לי:

רבינו חננאל

פרק תשעה עשר

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מערב שבת מביאו בשבת מגולה ובו'. ואיבעיא לן האי דקתני ר' אליעזר אומר מביאו מגולה משום חבובי מצוה הוא, או משום שלא יחשדוהו שהוציא חפציו טמונים, לפיכך מגלהו שיראו כי סכין של מצות הוא. ופשטנא דמשום חבובי מצוה הוא, היכא דליכא סכנה. ותוב איבעיא לן האי דתנא [נ"א: דתנין] במתניתא רבי יהודה משום רבי אליעזר נוהגים היינו בסכנה מביאין אותו (בסכנה) מכוסה ע"פ עדים,